

УДК 316.42

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА І СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НОВОЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В.М. Субботін, директор Державного підприємства
«Головний навчально-методичний центр Держпраці»(ДП «ГНМЦ»)

У статті обґрунтовується, що глобалізація – це об'єктивний, багатомірний процес якісних змін у різних сферах громадського життя, який визначає пріоритетні тенденції сучасного розвитку і суттєво впливає на розробку національних і міжнародних стратегій розвитку, це загальна модель розвитку виробництва, створення технологій, управління, соціальних структур, політичної організації, культури і цінностей, процес, що веде до підсилення наднаціональних установ і в кінці кінців – до єдиної глобальної спільноти. Разом із тим, глобалізація та її породження – глобалізм – як симбіоз глобальних мегакорпорацій, міжнародних установ і країн-глобалізаторів не є результатом конфліктів між країнами або глобальною конкуренцією, а є все більше і більше зростаючою владою мегакорпорацій над державами-націями і країнами. Головною проблемою останнього є неконтрольоване збільшення населення і споживання природних ресурсів. При цьому протягом 70-90-х років ХХ ст. у громаді зміцнювалося уявлення, що основою нової влади є не статус людини, а її реальні здібності до творчої діяльності, освоєння, обробки продукту інформації та знань. Нині утворюється своєрідний трикутник взаємозв'язку: глобалізація – глобальне інформаційне суспільство – сталий розвиток.

Ключові слова: глобалізація, глобалізм, посткапіталізм, постіндустріалізм, постекономізм, інформаційне суспільство, інтелектуальне суспільство, суспільство знань, ноосферне суспільство.

Кінець ХХ-го – початок ХХІ-го століть ознаменувався остаточним становленням постіндустріальної світогосподарської системи з небаченим нарощуванням хвиль глобалізації й регіоналізації, різким падінням ролі та статусу націй-держав із низьким рівнем міжнародної конкурентоспроможності й зростання впливу наймогутніших країн. Світ вступив у небачений складний трансформаційний етап, вивчення суті якого опинилось у центрі уваги світового інтелектуального співтовариства. Дедалі більше дослідників, політичних і державних діячів доходять висновку, що ця нова система світопорядку невідворотно призведе до глобального апокаліпсису [23, 49].

Одним із перших, хто заговорив про наближення глобальної кризи, був Джордж Сорос. Ще у 1995 році в інтерв'ю, відомий фінансист стверджував, що світові фінанси вкрай нестабільні, що капіталізм ось-ось увійде в стан глибокої

кризи, що ця криза зруйнує і систему світових фінансових ринків, що склалася, і систему глобальних торговельних зв'язків, тобто все те, що вибудовував Захід протягом останніх десятиліть [див.: 35; 36].

З одного боку, на цьому новому етапі в найбільш розвинутих країнах світу капіталізм почав трансформуватися в новий соціально-економічний лад, який об'єктивно міг би посилити соціалізацію розвитку. Сутність його визначають як *посткапіталізм, постіндустріалізм, постеконізм, інформаційне суспільство, інтелектуальне суспільство, суспільство знань, ноосферне суспільство*.

З іншого боку, поглиблення та поширення процесів глобалізації наближують суспільний лад, який мназивають *глобалізмом, або глобоімперіалізмом*.

Він реально стає негативною альтернативою очікуваному соціалізованому і ноосферному світовому устрою.

Тут виникає два питання: а) чи може суспільний лад соціалізації перемогти суспільний лад глобалізму і досягти при цьому позитивного ефекту? б) чи можлива конвергенція двох суспільних устроїв (соціалізації та глобалізму) в інтересах людства? Наші дослідження глобальних трансформацій і процесів глобалізації показують, що глобалізм набуває великих переваг відносно соціалізації, він руйнує її як суспільний лад. Це пояснюється економічним всесиллям та гігантськими фінансовими інтересами глобальних корпорацій.

Соціалізація розвитку, суспільний лад *соціального Постмодерну*, ще не має під собою відповідної економічної бази. Створюється враження, що світова спільнота може дорости до соціалізації, лише пройшовши через етап глобалізму, конфлікти і кризи глобалізації.

На першому етапі, особливо у ХХІ столітті, переважатимуть процеси силової глобалізації з боку політичних та економічних структур країн „золотого мільярда”, що неминуче призведе до глибокої кризи глобалізму як суспільного ладу. І лише подолавши цю кризу, людство вийде на шлях ноосферного розвитку, де відбудеться корінна трансформація суспільного виробництва в

напрямі його інтелектуалізації. Інститути власності, вартості будуть заміщені інститутами інтелектуальної власності та інтелектуальної вартості, що зумовить небачений ефект економічної мультиплікації і вибухового економічного розвитку.

До останнього часу вважалося, що головними суб'єктами глобалізації є „країни-глобалізатори” та їх уряди. Але дослідження останнього десятиріччя, у тому числі наші напрацювання, показали, що уряди наймогутніших країн уже втратили реальний контроль над процесами глобалізації. З головних суб'єктів глобалізації вони перетворюються в її об'єкти, фактично потрапивши в пастку глобалізації, їх місце впевнено займає світова промислово-фінансова еліта, яка вже сьогодні керує новоствореним світовим економічним порядком. Але, як свідчить світовий досвід, економічно знищуючи малі нації-держави, глобальна еліта (новий світовий уряд) не може існувати без держав та їх об'єднань, які фактично є сучасними політичними та економічними імперіями.

Сучасний глобалізм є специфічною формою політичного і економічного імперіалізму ХХІ століття. Він являє собою симбіоз модернового державного імперіалізму з імперіалізмом глобальних корпорацій і міжнародних організацій. Імперські держави діють спільно з транснаціональними глобальними корпораціями, які, у свою чергу, посилюють свій вплив на держави і використовують їх як механізм власної експансії та впливу на міжнародні організації, такі як СОТ, МВФ, СБ та ін.

Системною кризою постіндустріального типу господарства В.Л. Іноземцев вважає народження в Західному світі як основного четвертого сектору господарства, жертвою якого став „вторинний” – індустріальний сектор [16, 124].

На підставі оцінки розвитку економіки 1990-х років, коли настав безпрецедентний тріумф постіндустріальної мережі, головним ресурсом якої став *інтелектуальний капітал*, а господарський прогрес визначається насамперед розвитком інформаційних технологій і пов'язаних з ними галузей промисловості, саме в цьому секторі економіки виробляється ресурс, якому, за В.Л. Іноземцевим, *не характерна традиційно зрозуміла вичерпаність*.

Ще одним парадоксом є те, що показник продуктивності не відображає реального ступеня господарського прогресу постіндустріальних держав.

У цілому перетворення індустріальної спільноти у постіндустріальну й розвиток останньої дозволив В.Л. Іноземцеву сформулювати, за нашою оцінкою, два висновки:

1. Нині постіндустріальні держави є не тільки зосередженням небаченої економічної й фінансової могутності, але водночас і потенційним джерелом безпрецедентної дестабілізації.

2. Світ у ХХІ ст. буде моноцентричним, основні риси якого визначені напрямом розвитку постіндустріальної цивілізації.

Оцінюючи формування постеконімічної спільноти, що формується в умовах постіндустріальної економіки, В.Л. Іноземцев виділяє два процеси, що хвилювали соціологів:

1. Швидке зниження соціальної ролі робітничого класу як наслідок формування сервісної економіки;

2. Формування нової еліти, панівного класу постіндустріальної спільноти [18, 156-157].

При цьому, на його думку, протягом 70-90-х років ХХ ст. у громаді зміцнювалося уявлення, що основою нової влади є не статус людини, а її реальні здібності до творчої діяльності, освоєння, обробки продукту інформації та знань.

Інформаційне суспільство – за визначенням вітчизняного вченого В.В. Зінченка [12, 55-56], – це соціальний організм, що відрізняється високим ступенем розвитку мас-медіа, електронно-космічних засобів зв'язку, копіювально-розмножувальної техніки, телебачення та ін., у функціонуванні та інституалізації якого здійснюється якісний і кількісний вплив процесів глобалізації на людину – на її економічний, соціальний і морально-психологічний статус, її самопочуття й особистий розвиток, цінності й намагання, що виявляється, на його думку, в двох аспектах:

1. Зростаючий взаємозв'язок того, що відбувається в різних країнах і

регіонах світу, ставить положення великих національних і соціальних громад, велику чисельність особистостей в залежність від процесів і подій, які їх репрезентують;

2. Глобалізація значною мірою розширює інформаційне поле груп та особистостей, що призводить до розмивання групових і культурних кордонів, і відбувається новітній вплив на сприйнятті умов власного життя, на формуванні потреб, мотивів, цінностей, орієнтацій людей [10,721].

Під цим кутом зору пропонуються нові терміни – „*новий ресурс людства*”, „*нова парадигма розвитку*”, „*новий вимір прогресу*”, коли пробудження самосвідомості, духовне оновлення та відхід від конс’юмеризму розглядається як новий ресурс розвитку, а зміщення акценту з „*рівня життя*” на „*якість життя*” розглядається як новий вимір прогресу [Див.:10-15].

Нинішня стратегія, за О.Г. Білорусом, вимагає переходу до стратегії і політики нового глобального діалогу в інтересах всіх країн, який може забезпечити важливе коригування стратегії політики глобалізації і системи глобалізму в напрямі глобальної ринкової демократії [3, 228-229]. У цій монографії О.Г. Білорус розпочав виклад досліджень щодо сталого розвитку, які пізніше були деталізовані й узагальнені в спеціальній монографії. При першому наближенні сталий розвиток, як вважає О.Г. Білорус, це інтегрування і баланс економічних, соціальних, екологічних, інституційних та інноваційно-технологічних компонентів для максимізації благополуччя людини в сьогоденні, щоб при цьому, не ускладнюючи можливості для прийдешніх поколінь задовольняти свої потреби.

В цілому, вважаємо, що **глобалізація** – це об’єктивний, багатомірний процес якісних змін у різних сферах громадського життя, який визначає пріоритетні тенденції сучасного розвитку і суттєво впливає на розробку національних і міжнародних стратегій розвитку, це загальна модель розвитку виробництва, створення технологій, управління, соціальних структур, політичної організації, культури і цінностей, процес, що веде до підсилення наднаціональних установ і в кінці кінців – до **єдиної глобальної спільноти**.

Разом із тим, глобалізація та її породження – *глобалізм* – як симбіоз глобальних мегакорпорацій, міжнародних установ і *країн-глобалізаторів* не є результатом конфліктів між країнами або глобальною конкуренцією, а є все більше і більше зростаючою владою мегакорпорацій над державами-націями і країнами.

Тому, на нашу думку, потрібен третій шлях – шлях **внутрішньодержавного солідаризму** громадян і міждержавного **солідаризму націй-держав проти спільної загрози глобалізму**.

Проблема сталого розвитку нашої цивілізації, яка все більше набуває риси глобальної, має бути окремих дослідженням – оскільки ці дослідження тим важливіші, що вони є продовженням пошуків місця та ролі глобалізації і **системи глобалізму** при визначенні „раціонально допустимої і прийнятної для світової спільноти крайньої межі сучасної силової, або „ліберальної” глобалізації, яка може спричинити неминучі неконтрольовані й некеровані конфлікти – аж до конфліктів міжцивілізаційного характеру і загрози глобальної катастрофи”[40, 14].

Зазначаючи, що уся силова система глобалізму об’єктивно має допустимі межі, окреслимо нові чинники та зрушення в структурі глобалізаційних процесів, що здатні вплинути на характер глобалізації та породжену нею систему глобалізму, що формуються у трьох площинах:

1. **Постіндустріально-інформаційна глобальна економіка;**
2. **Азійська економічна глобалізація як альтернатива євроатлантичній глобалізації „золотого мільярда”;**
3. **Наука, освіта та індустрія інформації як основа нової сфери глобальної всезагальної праці та інтелектуалізації розвитку в напрямі „ноосферизації”.**

Нині, на нашу думку, утворюється своєрідний трикутник взаємозв’язку: **глобалізація – глобальне інформаційне суспільство – сталий розвиток**. Головною проблемою останнього є неконтрольоване збільшення населення і споживання природних ресурсів.

Вважаємо, що нині ми живемо у період третьої хвилі глобалізації, яка має такі особливості:

1. Вихід на світові ринки великої групи країн, що розвиваються;

2. Інші країни, що розвиваються, стають дедалі сильніше маргіналізованими у світовій економіці при різкому падінні в них прибутків і посиленні бідності;

3. Набуття великих масштабів міжнародної міграції і руху капіталів.

При цьому, для країн-глобалізаторів глобалізація означає можливість пожинати вагомі плоди зростаючої інтеграції, взаємовпливу і взаємозалежності, а переважна більшість людства такої нагоди не має. Тобто, бідні країни нібито виведені за межі сталого розвитку, проблеми якого водночас різні для країн з різним рівнем економічного розвитку.

Країни Півночі фокусують свою увагу в основному на промисловій орієнтації та інтеграції, добровільних стандартах розвитку і локальних цілях, контролі над навколишнім середовищем і економічних підходах до розвитку. Країни Півдня зосереджуються на проблемах економічного розвитку, бідності, інвестицій (додамо – подолання голоду), а країни з перехідною економікою мають взяти на озброєння цільне і перспективне з досвіду цих двох груп і адаптувати цей світовий досвід до національних реалій.

Загалом за авторитетним висновком, не можна розривати Південь від Півночі, від міжнародної економіки, треба бачити при всій асиметричності взаємовигідність двох світів, але Південь в умовах глобалізму практично не має гарантованих реальних важелів впливу, в тому числі торговельних можливостей, а Північ відмовляється визнавати основоположні принципи Півдня – диференційованої й історичної відповідальності [44, 18].

При різниці в поглядах на сталий розвиток країн, що розвиваються, і розвинутих країн широке міжнародне обговорення цієї проблеми дозволило бідним країнам набути цінний досвід.

Нинішній глобальний світовий процес являє собою соціально-історичну, соціально-економіко-політичну та соціально-культурно-духовно-ціннісну зміну

капіталізму, яка є ні продовженням у нових формах попереднього способу капіталістичного накопичення, ні сходженням на вищу стадію капіталізму, а новим історичним періодом.

Революція нових технологій – шлях інформаційної та глобальної економіки, в якій продуктивність і конкурентоспроможність дедалі більше залежать від здатності виробляти, опрацьовувати та застосовувати ефективну інформацію, що ґрунтується на знаннях науки. Автори наводять при цьому думку відомого спеціаліста у сфері інформації М. Кастельса, згідно з якою вперше в історії поєднується поява нової матеріальної бази, необхідної економіці, інформаційні технології, а також планетарна експансія капіталізму, що створює нову виробничу парадигму, яка характеризується можливістю нечисленних зв'язків між різними сферами, а також між агентами цих видів діяльності [Див.: 19].

Виходячи з цього, окреслимо **контури інформаційної економіки** як саме **глобальну інформаційну економіку** через, насамперед, **глобальність капіталу**, який за кілька секунд може перекинути мільярди доларів з одного місця планети в інше, підприємства можуть інвестувати куди завгодно, наймаючи далеко за власними кордонами кваліфікованих працівників.

Через швидке поширення інновацій також глобалізується наука, освіта, технологія та інформація.

Це сприяє формуванню мережні підприємства, коли йде перехід від масового виробництва до гнучкої спеціалізації великого обсягу при поєднанні переваг масового виробництва і систем виробництва „на замовлення”. Тобто, за висловленням М. Кастельса: „Вперше в історії базовою одиницею економічної організації є мережа, що складається з різних суб'єктів і організацій, яка весь час змінюється в міру того, як вона пристосовується до середовища та структур” [19, 302].

Підводячи попередні підсумки цих роздумів, зазначимо, що у сфері праці в умовах глобалізації створюється інформаційна економіка, або в широкому плані інформаційне суспільство.

Крім того, розвиваючи дослідження щодо змін умов і форм праці в умовах глобалізації, вважаємо за можливе сформулювати наступні твердження:

1. *Процес інформаційної економіки*, що спонукає процеси індустріальної реструктуризації, які, у свою чергу, призводять до скорочення робочих місць у системі зайнятості (своєрідного професійно-трудового „кровопускання”) і формування, таким чином, когорти „зайвих” у сфері праці зокрема та соціумі взагалі.

2. *Новий капіталізм* розплутує (швидше, руйнує) близькі зв'язки, які існували під час дії фордівської моделі економіки при відриві фінансів від індустріальної логіки, поширенні перенесення своїх виробничих об'єктів в інші регіони і поділу трудової спільноти на непов'язані між собою частини. Подібне відбивається на становищі виробничого класу розвинутих країн.

Така трансформація капіталізму відбувається за допомогою широкого впровадження *гнучкості, як головної складової глобалізації*.

При цьому виділимо й три форми „глобалізаційної гнучкості”:

- *числову* – скорочення штатів,
- *функціональну* – адаптування продуктивної поведінки стабільного складу фірми
- і *фінансову* – індивідуалізацією та коригуванням нагороди.

Загалом, глобалізація стала **визначним процесом**, основною закономірністю і головною тенденцією розвитку, який привів до прірви нового глобального цивілізаційного розриву, коли *природно інтегрований світ* штучно розділений на три нерівномірні частини:

1) **коло перше** – країни „золотого мільярда”, які інтелектуально експлуатують весь світ і перейшли на *технотронно-інформаційне суспільство*, досягнувши *глобальної конкурентоспроможності*, не даючи іншим країнам їх „наздогнати і перегнати”;

2) **коло друге** – країни, здатні використовувати високі технології в тих чи інших масштабах,

3) **третє коло** – країни, що нездатні до конкурентного саморозвитку і

приречені на хронічну незворотну бідність [12,478].

Коли йдеться про основи індустріалізму, мається на увазі не лише постіндустріальна економіка, не лише сучасне західне постіндустріальне суспільство (у М. Кастельса це – **інформаційне суспільство** – *network society*) і навіть не лише система інтернаціональних глобальних постіндустріальних відносин, а **нова постіндустріальна**, а можливо, і **постцивілізаційна епоха** з усіма її системними характеристиками.

Аналізуючи логіку структурної розбудови постіндустріального суспільства, виокремимо й визначальні аспекти утвердження постіндустріалізму в контексті його системоутворювальних характеристик:

1. Нові аспекти енергетичної та технологічної бази при задоволенні зростаючої частки енергетичних потреб суспільства за рахунок поповнюваних джерел при диференційованій новій технологічній базі, основу якої становитимуть інформаційні (електронні), космічні, генні та біологічні наукомісткі й водночас енерго- та ресурсозберігаючі технології. При цьому зацентруємо увагу на розвитку самовідновлювальних технологічних структур, де автоматизовані елементи самовідтворюватимуться за рахунок автоматизованих систем.

2. Докорінних змін зазнає **соціосфера**, коли з розвитком нових автоматизованих технологічних систем формується **принципово новий тип суб'єкта праці**, а людина праці перестає бути безпосереднім агентом (чинником) виробництва, перебуваючи за межами структури автоматизованих систем і здійснюючи їх цілеспрямоване регулювання.

Тобто, домінуючим типом такої праці стає не структурно інтегрована, а індивідуальна, переважно інтелектуальна, *озброєна науковими знаннями творча праця* при перетворенні багатства людської особистості на головну форму багатства суспільства, безпосередньо самоціль виробничого процесу.

3. Зміна палітри господарського сегмента суспільства при: домінуванні потреби та цінності нематеріального змісту; перетворенні знань, як і інформації, на безпосередню продуктивну силу, основний лімітуючий ресурс відтворювального процесу, визначальний фактор економічного зростання та розвитку;

набутті нової сутності характеристики праці, коли головним продуктом стає не просто певна сукупність матеріальних і духовних цінностей, а безпосередньо творча особистість [9,122-123].

Розглядаючи результат „нематеріальної праці”, який, за визначенням учених, є створення крім матеріальних благ соціального продукту і самого суспільства виокремимо три принципові позиції, що характеризують це визначення:

1. Стирання межі між робочим і вільним часом, внаслідок чого робочий день втрачає свої межі, заповнюючи весь життєвий простір людини;

2. Праця не обмежується економікою, а стає суспільною, культурною і політичною силою, коли специфіка виробництва долає межі економіки, безпосередньо охоплюючи виробництво ідей, символи, культуру, суспільство та політику;

3. Виробництво набуває ознак „виробництва суб’єктивного”, „створення і відтворення нових суспільних суб’єктів” [41, 26].

При цьому необхідно погодитися з тим, що новітні прояви не піддаються осмисленню на основі „невизначеної науки”, сформульованої на підґрунті ортодоксальних (канонічних) преференцій [11,606].

Відштовхуючись від того, що у науковій літературі в більшості сформувалася суто **економічна версія глобалізації** і повертаючись водночас до того, що **глобальним на рівні постіндустріалізму є інформаційне суспільство, що утверджується**, зробимо спробу визначитись, як слід розбудувати теоретичну модель глобального суспільства:

1. Становлення глобального суспільства визначається насамперед вектором еволюції самої людини при **вирішальній ролі інформаційної еволюції** та пов’язаного з нею **розвитку сучасних глобальних інформативних і комунікативних мереж**.

2. **Системна цілісність глобального суспільства** в перспективі буде розбудовуватися не за принципами уніфікації та вертикальної субординації його суб’єктів (*цивілізаційний „центр”, „напівпериферійна” та „периферійна”*

зони), а шляхом їх горизонтального розміщення (на основі рівноправної взаємодії й обов'язкового збереження родових, релігійних, національних та цивілізаційних визначень.

3. Легітимізація на відповідній основі загальнолюдського „ми”, утвердження якісно нової спільності людей, спроможної послугувати імпульсом формування **глобального за своїми визначеннями соціального капіталу**, який може стати набагато вагомішим від його нинішнього сумарного потенціалу.

4. Виважений підхід до формування нової глобальної інституційної архітектури, процес якої реалізовуватиметься на трьох рівнях:

- а) конвергенція базових засад загальної політичної культури;
- б) глобальний нормативний синтез;
- в) утвердження відповідно до принципів „а” і „б” функціональних структур нової глобальної архітектури.

При цьому вважаємо, що **збереження національної ідентичності людей** – це одна з принципових ознак індивідуалізації суспільного прогресу, в тому числі й глобального розвитку, а щодо перспектив держави, то виходимо з того, що відбувається не самозаперечення держави, а глибока системна реконструкція її функцій на основі утвердження основних засад постіндустріального, інформаційного суспільства [18, 202].

Разом із тим, на нашу думку, відбувається ренесанс держави, при зникненні традиційної (класичної) держави індустріального суспільства у великих муках народжується держава нового типу – **держава постіндустріалізму**, яка зосереджуватиметься **на проблемах нематеріальної сфери**, що це швидше процес її осучаснення, а не деградації.

Поряд із зазначеними раніше ознаками глобалізаційного процесу, вважаємо за необхідне виділити утвердження засад **планетарного суспільства без географії**, як новий цикл глобалізації, коли відбувається **заміна територіального принципу організації суспільства мережевим**, при якому соціальний організм сучасного суспільства глобального соціуму формується як

планетарне суспільство мережесих структур.

Більше того, вважаємо, що ключ до глобального суспільства слід шукати не в структурі соціально-економічних відносин, а насамперед у ***системі інформаційних комунікацій*** як однієї з фундаментальних форм самоорганізації живих систем, у тому числі й людського суспільства.

На цій основі констатуємо, що ***глобальне інформаційне суспільство*** – це суспільство за своєю суттю віртуальне, відповідно глобальний простір набуває специфічних рис віртуального простору, як і глобальна економіка.

Водночас, згадуючи першопрохідця у цьому дослідницькому напрямі – В.І. Вернадського – зазначимо, що ***планетарне суспільство*** органічно пов'язане з ***логікою ноосферизму***, з утвердженням ***глобального Інтернету*** і ***планетарного Розуму***, а утвердження такої цілісності розглядається як логічний результат поетапної коеволюції людини і природи, позитивний відгук на суперечності між ними, які на етапі індустріально-економічної глобалізації досягли критичної межі.

Що стосується питань можливих контурів нової інституційної архітектури під впливом процесів глобалізації, то спробуємо передбачити її риси:

1. Нова глобальна інституційна архітектура не розбудовуватиметься за принципами формаційної уніфікації, а розвиватиметься на основі нестандартності з можливим пріоритетом неформальних інституційних обмежень, що базуються на ментальних та культурологічних засадах, над формалізованими;

2. Основою майбутньої глобальної архітектури мають стати такі інституційні механізми, які б наближалися до глобальних визначень і водночас більшою мірою підпорядковувалися б завданням збагачення та розвитку особистості.

3. Нова глобальна архітектура не розбудовуватиметься з нульового циклу, а спиратиметься на принципи конструктивної наступності, творчого запозичення найціннішого, що напрацьовано багатовіковою історією людства.

Література

1. Азроянц Э. Глобализация: катастрофа или путь к развитию / Азроянц Э. – М. : Новый век, 2002. – 416 с.
2. Азроянц Э. А. К дискуссии о категориях „культура”, „цивилизация”, „глобализация” / Азроянц Э. А. // Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых „Глобальный мир”. – М. : Институт микроэкономики, 2003. – Вып. 7. – С. 5–11.
Білорус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток : (системні маркетинг. дослідж.) / О.Г.Білорус, Ю.М. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.
3. Білорус О. Г. На шляху до постіндустріального суспільства: Проблеми створення інтегральної інформаційної економічної основи соціального розвитку / О. Г. Білорус, О. К. Скаленко. – 1991. – № 12.
4. Власов В.І. Формування інформаційних систем у глобалізованому світі: Актуальні проблеми сучасної психології / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Глобалізація і психологічна наука в ХХІ столітті: Проблеми та перспективи, 29-30 жовтня 2009 р. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 75–82.
5. Власов В. І. Хвилі глобалізації і характерні ознаки / Власов В. І. – // Історія науки і біографістика. – 2009. – №1. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2009-1/09_vlasov.pdf. – Назва з екрану.
6. Власов В. І. Цикли та хвилі глобальної історії (за свідченням В. І. Пантіна) / Власов В.І. // Переяславський літопис : зб. наук. статей / ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т”. – Переяслав-Хмельницький : 2011. – Вип. 2. – С. 105–109.
7. Воронкова В. Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри : монографія / Воронкова В. Г. – Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2010. – 272 с.
8. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи / Анатолій Гальчинський. – К. : Либідь, 2006. – 312 с.
9. Зінченко В.В./В.В. Зінченко. Менеджмент. Системи управління в умовах інституційної глобалізації. – К.:Люксар, 2012. – 864 с.
10. Зінченко В.В./В.В. Зінченко. Міжнародні економічні відносини. Підручник. – К.: КОНДОР, 2012. – 630 с.
11. Зінченко В. В. Соціальна філософія менеджменту і освіти в інституційному вимірі глобального розвитку (інтегративна концептологія) / Зінченко В. В. – К. : Люксар, 2011. – 664 с.
12. Зінченко В.В. Постіндустріалізм, динаміка процесів самоорганізації і управлінська демократія в перспективах трансформаційних змін векторів глобального розвитку [Текст] /В.В.Зінченко // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. –К.: ВІР УАН, 2013. – Випуск 70 (№3). – 908 с. – С. 337-348.
13. Зинченко В.В. Постиндустриализм и альтернативы глобального развития [Текст] / В.В.Зинченко //Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Философия. – Воронежский государственный университет, Кафедра онтологии и теории познания. – №2 (4) 2010. Воронеж:Изд-во ВГУ, 2010. – 190 с. – С. 17-31.
14. Зінченко В.В. Постіндустріалізм та альтернативи суспільного розвитку /В.В.Зінченко [Текст] //Політологічний вісник. – К.,2010. – Вип. 49.– С. 16-31.
15. Иноземцев В. Л. На рубеже эпохи. Экономические тенденции и их неэкономические следствия / Иноземцев В. Л. – М. : Экономика, 2003. – 776 с.
16. Иноземцев В. Л. Пределы „догоняющего развития” / Иноземцев В. Л. – М. : ЗАО „Изд-во „Экономика”, 2000. – 295 с.
17. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество : природа, противоречия, перспективы : [учеб. пособие] / Иноземцев В. Л. – М.: Логос, 2000. – 304 с.

18. Кастельс М. Информационная эпоха : Экономика, общество и культура : пер. с англ. / Кастельс М. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
19. Ключко В. П. Глобалізація: економічні та соціально-культурні аспекти: монографія / Ключко В. П. ; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. – К. : 2005. – 190 с.
20. Косолапов Н. А. Ноосфера : от мира к реальности / Косолапов Н. А. // Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара клуба ученых „Глобальный мир”. – М. : ИД «НОВЫЙ ВЕК», 2003. – С. 61–68.
21. Лук’яненко Д. Г. Лідерство у ХХІ столітті / Лук’яненко Д. Г. // Економічні проблеми ХХІ століття : міжнародний та український виміри / за ред. С. І. Юрія, Є. В. Савель’єва. – К. : Знання, 2007. – С. 488–521.
22. Мартин Г. Западня глобалізації / Г. Мартин, К. Шуман. – М. : АЛЬПИНА, 2001. – 335 с.
23. Моисеев Н. Н. Судьба цивилизаций. Путь Разума / Моисеев Н. Н. – М. : Языки русской культуры, 2000. – 224 с.
24. Моисеев Н. Н. Универсум, информация, общество / Моисеев Н. Н. – М. : Устойчивый мир, 2001. – 199 с.
25. Моисеев Н. Н. Человек и биосфера / Н. Н. Моисеев, В. В. Александров , А. М. Тарко. – М. : Наука, 1985. – 272 с.
26. Моисеев Н. Н. Человек и ноосфера / Моисеев Н. Н. – М. : Молодая гвардия, 1990. – 351 с.
27. Моисеев Н. Н. Человек, среда, общество / Моисеев Н. Н. – М. : Наука, 1982. – 240 с.
28. Римашевская Н. М. Население и глобализация / [Н. М. Римашевская, В. Ф. Галецкий, А. А. Овсянников]. – 2-е изд. – М. : Наука, 2004. – 322 с.
29. Римашевская Н.М. Глобализация и мировое население: социодемографические и этнодемографические сдвиги /Римашевская Н.М. // Грани глобализации: трудные вопросы современного развития. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – С. 289–327.
30. Саблук П. Т. Регіональна інтеграція / Саблук П. Т., Власов В. І., Біленький О. Ю. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2010. – 366 с.
31. Самохвалова В. И. Культура, цивилизация, глобализация / Самохвалова В. И. // Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых „Глобальный мир”. – М. : Институт микроэкономики, 2003. – Вып. 7. – С. 57–70.
32. Самохвалова В. И. Метафизика глобализации. От утопии к антиутопии / Самохвалова В. И. // Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых „Глобальный мир”. –М. : ИД „НОВЫЙ ВЕК”, 2002. – Вып. 11. – С. 5–50.
33. Семиноженко В. П. Инновационное развитие как безальтернативный путь планирования будущего. Социально-экономические проблемы информационного общества / Семиноженко В. П. ; [под. ред. Л. Г. Мельника]. – Сумы : ИТД „Университетская книга”, 2005. – 430 с.
34. Сорос Дж. О глобализации / Сорос Дж. – М. : ЭКСМО, 2004. – 220 с.
35. Сорос Дж. Тезисы о глобализации [Электронный ресурс] / Сорос Дж. // Возрождение Державы : (независимый аналитический сайт). – Режим доступа – http://derzava.com/art_desc.php aid = 257 – Назва з екрану.
36. Толстых В.И. Глобальные вызовы и поиски ответа : социокультурный аспект / Толстых В.И. // Грани глобализации : трудные вопросы современного развития. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – С. 361–444.
37. Чумаков А. Н. Метафизика глобализации. Культурно-цивилизационный контекст: монография / Чумаков А. Н. – М. : “Канон”, ГООИ “Реабилитация”, 2006. – 516 с.
38. Club of Rome Programmer on „A New Path for World Development” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.clubofrome.org/eng/new-parh/>. Р. 1 – Назва з екрану.
39. Josling T. After Cancun: what next for agriculture subsidies? / Josling T. // EuroChoices. – 2003. – № 3. – Р.12–17.

40. Robertson R. Globalization: An overview / Robertson R. // Globalization : Critical Concepts sociology / Ed. by Robertson R. and White K. – London ; Now-York, 2004. – Vol. 1. – P. 1–44.
41. Robinson W.I. A theory of global capitalism: Production, class and state in a transnational world / Robinson W.I. – Baltimore, London : Johns Hopkins univ. press, 2004 – 200 p.
42. Waters M. Globalization / Waters M. – London : Rout ledge, 1995. – 453 p.
43. World Bank. The East Asian Miracle: Economic Growth and Public Policy. – Washington : Oxford University Press, 2013. – 120 p.
44. World Population Ageing : 1950–2050 [Электронний ресурс] Google. – <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/> - Назва з екрану.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА И СОВРЕМЕННЫЕ ПАРАДИГМЫ ЦИВИЛИЗАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НОВОЙ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В.Н. Субботин

В статье обосновывается, что глобализация – это объективный, многомерный процесс качественных изменений в различных сферах общественной жизни, который определяет приоритетные тенденции современного развития и существенно влияет на разработку национальных и международных стратегий развития, это общая модель развития производства, создания технологий, управления, социальных структур, политической организации, культуры и ценностей, процесс, который ведет к усилению наднациональных учреждений и в конце концов – к единому глобальному сообществу. Вместе с тем, глобализация и ее порождение – глобализм – как симбиоз глобальных мегакорпораций, международных организаций и стран-глобализаторов не является результатом конфликтов между странами или глобальной конкуренции, а является все больше и больше растущей властью мегакорпораций над государствами-нациями и странами. Главной проблемой последнего является неконтролируемое увеличение населения и потребления природных ресурсов. При этом в течение 70-90-х годов XX века. в обществе укреплялось представление, что основой новой власти является не статус человека, а его реальные способности к творческой деятельности, освоения, обработки продукта информации и знаний. Сейчас образуется своеобразный треугольник взаимосвязи: глобализация – глобальное информационное общество – устойчивое развитие..

Ключевые слова: глобализация, глобализм, посткапитализм, постиндустриализм, постэкономизм, информационное общество, интеллектуальное общество, общество знаний, ноосферное общество..

FORMATION OF THE INFORMATION SOCIETY AND MODERN PARADIGMS OF CIVILIZATION DEVELOPMENT OF THE NEW INSTITUTIONAL SYSTEM OF GLOBALIZATION

V. Subbotin

The article argues that globalization is an objective, multidimensional process of qualitative changes in various spheres of social life that determines the priority trends of contemporary development and significantly influences the development of national and international development strategies; this is a general model of production development, technology creation, management, social structures, political organization, culture and values, a process that leads to the strengthening of supranational institutions and, ultimately, to a single global the company At the same time, globalization and its origin – globalism – as a symbiosis of global megacorporations, international organizations and globalization countries is not the result of conflicts between countries or global competition, but is an increasingly increasing power of megacorporations over nation-states and countries. The main problem of the latter is uncontrolled increase in population and consumption of natural resources. At the same time during the 70-90s of the XX century.

In society, the idea was strengthened that the basis of the new power is not the status of a person, but his real ability to creative activity, mastering, processing the product of information and knowledge. Now a peculiar triangle of interconnections is formed: globalization – a global information society – sustainable development.

Key words: globalization, globalism, post-capitalism, post-industrialism, post-communism, information society, intellectual society, society of knowledge, noosphere society.